

Literatura

1. European Commission. *Proposal for a Regulation establishing the Security Action for Europe (SAFE)*: COM (2024) 100 final [Electronic resource]. Brussels: European Commission, 2024. URL: <https://commission.europa.eu> (date of access: 20.04.2026).
2. Council of the European Union. *Treaty on the Functioning of the European Union (Consolidated version)* [Electronic resource]. Brussels: Publications Office of the European Union, 2016. URL: <https://eur-lex.europa.eu> (date of access: 20.04.2026).
3. European Defence Agency. *Defence Data Report 2023* [Electronic resource]. Brussels: EDA, 2023. URL: <https://eda.europa.eu> (date of access: 19.04.2026).
4. European Commission. *European Defence Industrial Strategy* [Electronic resource]. Brussels: European Commission, 2024. URL: <https://defence-industry-space.ec.europa.eu> (date of access: 20.04.2026).
5. Ministerstwo Obrony Narodowej RP. *Program modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP do 2035 roku* [Zasób elektroniczny]. Warszawa: MON, 2023. URL: <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa> (data dostępu: 18.04.2026).
6. SIPRI. *Trends in World Military Expenditure 2024* [Electronic resource]. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2024. URL: <https://www.sipri.org> (date of access: 19.04.2026).
7. Wiśniewski R. *Europejska autonomia strategiczna a przemysł obronny UE*: monografia. Warszawa: PWN, 2022. 312 s.
8. Kowalski M. *Finansowanie obronności w Unii Europejskiej w warunkach kryzysu bezpieczeństwa // Studia Europejskie*. 2023. Nr 4. S. 45–62.

УДК 336:355.01(477)

Гогоша О., асист.; Марченко Ю.

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Анотація: Досліджується фінансове забезпечення сектору безпеки і оборони України в умовах повномасштабної війни. Проаналізовано вплив воєнного конфлікту на функціонування економіки, державного бюджету та соціально вразливих груп населення. Розглянуто роль Національного банку України у стабілізації фінансової системи, забезпеченні валютної та фіскальної стабільності, управлінні державним боргом і підтримці банківського сектору. Наголошується на необхідності мобілізації ресурсів, посилення інституційної спроможності та політичної волі для забезпечення стабільного фінансування оборонного сектору та критичних потреб держави.

Ключові слова: фінансова безпека, війна, фінансова політика, Національний банк України, міжнародні резерви, міжнародна допомога.

Gogosha O., Asst.; Marchenko Yu.

Ivan Franko Lviv National University, Ukraine

FINANCIAL SECURITY OF THE SECTOR OF SECURITY AND DEFENSE OF UKRAINE IN CONDITIONS OF FULL-SCALE WAR

Abstract: The financial support of the security and defense sector of Ukraine in the conditions of a full-scale war is investigated. The influence of the military conflict on the functioning of the economy, the state budget and socially vulnerable population groups is analyzed. The role of the National Bank of Ukraine in stabilizing the financial system, ensuring currency and fiscal stability, managing the public debt and supporting the banking sector is considered. It emphasizes the need to mobilize resources, strengthen institutional capacity and political will to ensure stable financing of the defense sector and the critical needs of the state.

Keywords: *financial security, war, financial policy, National Bank of Ukraine, international reserves, international aid.*

Забезпечення сектору безпеки і оборони першочергово здійснюється за рахунок фінансів, і це стосується будь-якої держави. Жодна держава не здатна повноцінно функціонувати та реалізовувати свої оборонні завдання без надійного фінансового забезпечення, адже воно охоплює політичний, економічний та соціальний аспекти. Фінансова політика є стратегічно важливою складовою будь-якої держави та її структур, без якої неможливе їхнє ефективне існування та розвиток. Фінансове забезпечення, або фінансова безпека, виступає ключовим інструментом для реалізації та захисту національних інтересів як у мирний час, так і під час війни. Проте фінансова безпека в мирний час і під час війни відрізняється за цілями, завданнями та пріоритетами. У воєнний період більшість її функцій трансформується, адаптуючись до нових викликів і нагальних потреб держави.

1. Валютно-курсовий контроль. У мирний час фінансова політика спрямована на підтримку стабільного курсу національної валюти та контроль інфляції. У військовий період пріоритет звужується до захисту валюти від девальвації, що зумовлено безпосереднім впливом воєнних дій на економічну стабільність.

2. Економічне зростання. У мирний час фінансова політика орієнтована на стимулювання національної економіки через залучення інвестицій та підтримку внутрішнього попиту. У воєнний період пріоритет зміщується на ключові сектори, такі як оборонна промисловість та енергетика, забезпечуючи критичну підтримку економіки в умовах кризових викликів.

3. Управління державним боргом. У мирний час фінансова політика передбачає контрольоване залучення зовнішніх та внутрішніх позик для покриття дефіциту бюджету та підтримки різних секторів економіки. Під час війни потреба у великих фінансових ресурсах для забезпечення обороноздатності держави зростає, що часто призводить до значного збільшення державного боргу.

4. Фіскальна стабільність. У мирний час фінансова політика спрямована на баланс бюджету, контроль державного боргу та планування резервів. Під час війни пріоритет зміщується на фінансування оборони, збільшення державного боргу для забезпечення воєнних дій і мобілізацію всіх наявних фінансових ресурсів.

5. Розвиток фінансової інфраструктури. У мирний час фінансова політика спрямована на розвиток банківської системи, модернізацію фінансових сервісів та впровадження сучасних технологій. Під час війни пріоритетом стає відновлення або захист фінансової інфраструктури від руйнувань і кібератак [1].

Фінансові цілі визначають ключові напрями політики та ритм функціонування економіки й держави. У мирний час пріоритетом залишається стабільний розвиток, тоді як війна змінює акценти: головним стає виживання держави та адаптація фінансової політики до кризових умов. Ресурси мають бути мобілізовані для підтримки обороноздатності та критичних секторів економіки. З 24 лютого 2022 року фінансова система України переживає складний період: руйнується інфраструктура, порушуються логістичні ланцюги, відбувається відтік робочої сили, зростає кількість внутрішньо переміщених осіб і ветеранів, які потребують соціальних гарантій. Стратегічно важливо забезпечити стабільність фінансової системи для підтримки військових та критично важливих потреб держави.

Особливо це актуально для тих, хто вже чотири роки служить у Збройних силах України, віддаючи свої роки на захист Батьківщини. Недостатнє фінансове забезпечення або затримки виплат можуть підірвати обороноздатність, адже середній вік військовослужбовців становить близько 40 років [2], і більшість із них мають сім'ї, які потребують фінансового забезпечення. Держава також має забезпечити внутрішньо переміщених осіб, щоб вони могли прижитися в нових регіонах і залишатися в Україні, а не виїжджати за кордон. Крім

того, необхідно відновлювати та модернізувати пошкоджену національну інфраструктуру й підтримувати інші соціально вразливі групи населення.

Для забезпечення стабільного функціонування фінансової системи України під час війни необхідно не лише шукати додаткові ресурси, а й підтримувати її надійність та ефективність. Виконавчі та законодавчі органи запровадили нові правила надання фінансових послуг, спростили процедури, встановили обмеження та зменшили податкове навантаження, щоб підтримати економічну активність і фінансову стабільність. Попри зростання інфляції, девальвацію гривні, скорочення ВВП та збільшення дефіциту бюджету, Національний банк України відіграє ключову роль у стабілізації економіки. Він здійснює заходи зі стримування інфляції, підтримки валютної стабільності та забезпечення стабільного функціонування банківського сектору. Банківська система України протягом своєї історії стикалася з численними кризами, зокрема під час пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення РФ, що суттєво вплинуло на рентабельність і доходність комерційних банків. НБУ застосовує інструменти контролю облікової ставки, валютні інтервенції та регулювання ліквідності, що дозволяє підтримувати ефективну фінансову політику та довіру до системи [3].

Попри кризові виклики, починаючи з пандемії COVID-19, НБУ продовжує накопичувати міжнародні резерви, які станом на лютий 2026 року сягнули 54,8 млрд доларів США. Це говорить про те, що через допомогу від партнерів, міжнародних організацій та реструктуризацію боргів НБУ зумів з початку 2022 року до 2026 року майже подвоїти міжнародні резерви з 30 мільярдів доларів США до 54,8 мільярдів доларів США. Чисті міжнародні резерви також поступово збільшувалися, що свідчить про зростання довіри до фінансової системи України та зниження боргового навантаження на НБУ. Тому якщо підсумувати міжнародні резерви України, то можна побачити, що в останні 6 років демонструє значну адаптивність фінансової системи до кризових явищ та залежність від зовнішньої макрофінансової економіки [4].

Тому для стабілізації та відновлення фінансової системи України під час війни потрібні комплексні заходи уряду, НБУ та міжнародних партнерів. Слід забезпечити макроекономічну стабільність: стримувати інфляцію, підтримувати курс гривні та мінімізувати бюджетний дефіцит. Важливо продовжувати співпрацю з МВФ, Світовим банком та іншими міжнародними донорами для покриття дефіциту бюджету та соціальних витрат, одночасно ефективно управляючи державним боргом та проводити реструктуризацію боргів. Потрібно приділити увагу до банківського сектору: забезпеченню його ліквідності та відновленню кредитування реального економічного сектора. Необхідно також розширювати програми державного гарантування кредитів для критично важливих галузей: аграрного сектору, енергетики та оборонної промисловості. Уряд має стимулювати приватні інвестиції через спрощення регуляторних процедур та створення сприятливого інвестиційного клімату [3].

Проведення SWOT-аналізу фінансової безпеки України дозволяє виокремити ключові сильні та слабкі сторони, а також визначити основні можливості та загрози для економічної стабільності держави:

1. *Сильні сторони.* Серед ключових сильних сторін фінансової безпеки України варто виокремити єдність суспільства та активний волонтерський рух, що забезпечує додаткову підтримку держави. Важливим чинником є міжнародна допомога, насамперед з боку ЄС, яка сприяє стабілізації фінансової системи та проведенню реформ. Інтеграція з ЄС підвищує ефективність державного управління та антикорупційної політики, тоді як вигідне геополітичне розташування України посилює її роль на міжнародній арені.

2. *Слабкі сторони.* До ключових слабких сторін фінансової безпеки України належать залежність від зовнішньої підтримки, руйнування критичної інфраструктури, а також високі темпи інфляції й девальвація національної валюти, зумовлені війною та зовнішніми конфліктами. Вагомими проблемами залишаються корупційні ризики та низький рівень

довіри громадян до державних інституцій, що обмежує ефективність фінансової політики та підриває фінансову стабільність.

3. *Можливості.* До ключових можливостей зміцнення фінансової безпеки України належать післявоєнне відновлення та економічне зростання, що сприятиме залученню міжнародних інвестицій. Важливим напрямом є подальша інтеграція до європейської архітектури, яка відкриває доступ до нових фінансових інструментів і стандартів. Також значну роль відіграють розвиток громадянського суспільства та реалізація реформ.

4. *Загрози.* Основними ризиками залишаються тривалість війни, що підриває інвестиційний клімат, та енергетична нестабільність. Додаткові загрози формують зовнішні політичні фактори, можливі зміни курсу європейських партнерів, зростання державного боргу та внутрішня політична нестабільність, що може ускладнити проведення ефективної фінансової політики [1].

Можна стверджувати, що фінансова система України, попри складний і тривалий кризовий період, уже демонструє певні досягнення. Водночас окремі з них за відсутності належного управління можуть трансформуватися як у потенційні загрози, так і у слабкі сторони. Саме тому для забезпечення стабільного фінансування сектору безпеки й оборони необхідно максимально реалізувати наявний, але ще не повністю використаний потенціал, а також посилити інституційну спроможність держави та розширити роль технократичного управління. Вирішальним чинником у цьому процесі має стати наявність політичної волі, яка в останні роки часто послаблюється через орієнтацію на електоральні ризики. Однак процеси державотворення повинні базуватися не на короткострокових політичних інтересах, а на ефективних управлінських рішеннях і перевіреному історичному досвіді інших держав, які довели свою результативність у подібних умовах.

Джерела та література

1. Доцяк І., Плещ І. Фінансова безпека України в умовах війни. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія. 2025. № 20. С. 130–138. URL: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-20-16> (дата звернення: 04.04.2026р.).

2. Одіцова А. Середній вік українських солдатів за час війни зріс з 30 до 40 років – посолка Канади в Україні. NV. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/seredniy-vik-ukrajinskih-soldativ-zris-na-10-rokiv-vid-pochatku-viyni-novini-ukrajini-50466364.html> (дата звернення: 04.04.2026р.).

3. Гнидюк І., Маршук Л., Тімошенко Н. Фінансова система України в умовах війни: виклики та перспективи. Економіка та суспільство. 2025. № 72. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-112> (дата звернення: 04.04.2026).

Міжнародні резерви. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/international-reserves-allinfo> (дата звернення: 04.04.2026р.).

УДК 336.14:355.02

Запорожець С., канд.екон.наук, доц.; Гончаренко О., канд.екон.наук, доц.

Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки, Україна

КРАУДФАНДИНГ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНЕ ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ПОТРЕБ ОБОРОНИ

Анотація. В доповіді розкрито роль краудфандингу як альтернативного джерела фінансування потреб оборони України в сучасних умовах повномасштабного військового вторгнення. Охарактеризовано сучасні тенденції розвитку відносин краудфандингу, узагальнено його функції та наведено головні напрями фінансування потреб оборони. Авторами представлено модель функціонування оборонного краудфандингу та визначено